

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Nya förutsättningar för ekobrottsbekämpningen, SOU 2007:8

Inledning

Inrättandet av Ekobrottsmyndigheten år 1998 innebar tillsammans med tillskapandet av Skatteverkets skattebrottsenheter en kraftsamling mot den ekonomiska brottsligheten. Genom den nya organisatoriska strukturen för ekobrottsbekämpningen ville statsmakterna komma tillrätta med de avsevärda problem som fanns med handläggningstider upp emot sex-sju år, brott som preskriberades innan de hann utredas och åtalas, bristande ledning och styrning av resurserna samt avsaknad av en samlad kompetensutveckling.

Ekobrottsmyndigheten – med åklagare, poliser och experter i nära samverkan under gemensam ledning och styrning – innebar ett nytänkande och en nyhet för det svenska rättsväsendet. Genom säkerställda resurser för ekobrottsbekämpningen inom storstadslänen och vissa angränsande län anslöt sig Sverige till en ”nordisk modell” för ekobrottsbekämpningen. Det innebar att förutsättningarna för ekobrottsbekämpningen förbättrades väsentligt i de län där Ekobrottsmyndigheten fick ansvaret för verksamheten.

Sedan år 1998 har den ekonomiska brottsligheten blivit allt mer avancerad med en internationell dimension som beror på globaliseringen och den snabba teknikutvecklingen. Ekobrottsmyndigheten har sedan starten utvecklats från att vara en händelsestyrd organisation med inriktning på redan inträffad och anmäld brottslighet till en myndighet som arbetar proaktivt, brottsförebyggande och långsiktigt med en allt högre grad av egna initiativ. Verksamheten har fått en tydlig inriktning mot att förebygga, förhindra och utreda allvarlig ekonomisk brottslighet samtidigt som den mer lättutredda brottsligheten handläggs snabbt och rättssäkert. Ekobrottsmyndighetens brottsbekämpning kan idag anses svara väl mot de förväntningar som fanns när myndigheten bildades.

Utredaren har föreslagit att Ekobrottsmyndigheten läggs ned och samtidigt förordat att det dynamiska utvecklingsarbete som bedrivs och de arbetsmetoder i det operativa utredningsarbetet som tillämpas inom myndigheten skall fortsätta.

Jag delar utredarens slutsats om att det behövs en nationell lösning för ekobrottsbekämpningen och att den geografiska uppdelning som finns nu är hämmande. Däremot håller jag inte med om att en lösning som innebär att Eko-

Rättsenheten
Chefsjuristen Monica Rodrigo

Datum
2007-05-14

Dnr
EBM A-2007/0083

Ekobrottsmyndigheten läggs ned i sig skulle leda till en nationellt sammanhållen och modern organisation för ekobrottsbekämpningen. Betänkandet innehåller inte några utvecklade resonemang om hur förslaget i praktiken kommer att leda till en mer enhetlig ledning och styrning och en totalt sätt mer effektiv ekobrottsbekämpning.

Den brottsbekämpning som Ekobrottsmyndigheten har utvecklat visar enligt min uppfattning på en betydande potential i grundkonceptet med en specialistmyndighet för ekobrottsbekämpning. Det är en brist i betänkandet att utredaren inte har utvecklat tanken på en lösning som innebär att Ekobrottsmyndigheten får ett nationellt mandat med ett sakligt ansvarsområde som svarar mot dagens krav på en modern ekobrottsbekämpning. Hur en sådan lösning skulle kunna se ut ger betänkandet således inte svar på, men frågan är viktig och bör övervägas i den fortsatta beredningen av detta ärende.

Avsaknaden av resonemang i dessa frågor gör att utredningen enligt min bedömning inte ger ett tillräckligt underlag för några säkra slutsatser om hur ekobrottsbekämpningen är tänkt att organiseras i framtiden. Även om jag alltså delar utredarens bedömning att det behövs en nationellt sammanhållen organisation för ekobrottsbekämpningen avstyrker jag att Ekobrottsmyndigheten läggs ned innan de olika alternativ som finns har övervägts mer grundligt.

Jag vill också redan här framhålla att de olika frågor som inte har lösts av utredaren är av sådan dignitet att de bör bli föremål för en fortsatt beredning, vilket skulle kunna ske inom ramen för ett uppdrag. Uppdraget bör ges en sådan inriktning att det leder fram till ett underlag som gör det möjligt att bedöma hur en ny organisation för ekobrottsbekämpningen konkret skulle se ut och hur den skulle genomföras. Uppdraget bör enligt min mening utföras i nära samverkan med Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Skatteverket och Finansinspektionen.

En ny organisation för ekobrottsbekämpningen behövs

Den övergripande målsättningen för ekobrottsbekämpningen måste vara att i så hög utsträckning som möjligt förebygga och förhindra ekonomisk brottslighet i stället för att enbart inrikta verksamheten på att utreda och åtala den brottslighet som redan har inträffat. För att den målsättningen skall kunna infrias bör brottsbekämpningen utgå från en analys dels av samhällsutvecklingen inom skilda sektorer, dels av vilka incitament som skapar ekonomisk brottslighet och vad som är avhållande. Utifrån en omvärlds- och hotbildsanalys i förening med en avancerad kriminalunderrättelsetjänst kan kunskapen om den ekonomiska brottsligheten och dess drivkrafter vara vägledande i fråga om prioriteringar, resursfördelning, kompetensutveckling och arbetsmetoder.

Ekobrottsmyndighetens årliga omvärlds- och hotbildsanalyser sätter fokus på tre områden där de huvudsakliga resurserna för både det brottsförebyggande och det brottsutredande arbetet inom myndigheten har koncentrerats de senaste åren.

Rättsenheten
Chefsjuristen Monica Rodrigo

Datum
2007-05-14

Dnr
EBM A-2007/0083

|| Dessa områden är brott på finansmarknaderna, kopplingen mellan grov ekonomisk brottslighet och annan allvarlig brottslighet samt den s.k. svarta sektorn.

Omvärlds- och hotbildsanalyserna har legat till grund för såväl den strategiska inriktningen av resurserna för brottsförebyggande och brottsutredande arbete, som det metodutvecklingsarbete och den kompetensutveckling som har bedrivits de senaste åren. Det framtidsinriktade utvecklingsarbetet och den strategiska ledningen och styrningen av resurserna har lett till betydande resultatförbättringar på alla viktiga områden inom myndighetens verksamhet. Det har också inneburit att samverkan med framför allt Finansinspektionen, Skatteverket och Polisens kriminalunderrättelsetjänst har fördjupats på ett sätt som har ökat förutsättningarna för en allt mer effektiv ekobrottsbekämpning.

Både ett svenskt och ett internationellt perspektiv visar att samhällsutvecklingen inom skilda områden och utvecklingen av den ekonomiska brottsligheten ställer nya krav på ekobrottsbekämpningen. Medborgarnas anspråk på rättssäkerhet och effektivitet i brottsbekämpningen ställer också krav på enhetlighet och på en ledning och styrning av ekobrottsbekämpningen där givna resurser används utifrån ett nationellt strategiskt perspektiv. Dessa grundläggande förutsättningar uppfylls endast delvis i dag. Det finns därför ett behov av att se över den nuvarande organisationen för ekobrottsbekämpningen.

Samhällsutveckling och brottsutveckling ställer nya krav

Den organisatoriska lösning för ekobrottsbekämpningen som infördes år 1998 bör ses mot bakgrund av den diskussion som då fördes om ekonomisk brottslighet som främst ett hot mot det svenska skattesystemet. Sedan dess har både teknikutvecklingen och internationaliseringen inneburit en mer komplex ekonomisk brottslighet som i sin allvarliga form blir allt mer avancerad och gränsöverskridande. Den ekonomiska brottsligheten orsakar stora samhällsskador som inte enbart drabbar staten och kommunerna genom undandragen skatt och minskad respekt för skattesystemet. Den medför också stora skador för enskilda och näringsidkare och har en negativ verkan på tilliten inom näringslivet och hindrar därmed tillväxten.

Jag ger i det följande några exempel på utvecklingen under senare år som belyser komplexiteten i och skadeverkningarna av brottsligheten samt de insatser som enligt min uppfattning behövs för att hålla den tillbaka. Konsekvenserna av den organisationsförändring som utredaren föreslår bör bedömas bl.a. mot bakgrund av den följande problembeskrivningen.

Brott på finansmarknaderna

Ekobrottsmyndigheten har ansvaret för utredningar av brott mot lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument, dvs. insiderbrott och otillbörlig marknadspåverkan. Antalet brottsanmälningar har ökat avsevärt under senare år (från 16 anmälda brott år 2002 till 102 anmälda brott år 2006). Ny lagstiftning gör att misstänkta brott anmäls till Eko-

Rättsenheten
Chefsjuristen Monica Rodrigo

Datum
2007-05-14

Dnr
EBM A-2007/0083

brottsmyndigheten på ett tidigare stadium och att det finns fler som är anmälningspliktiga. Större marknader, fler aktörer och en mycket snabb utveckling av värdepapper som investeringsobjekt gör att volymen på marknaderna har ökat väsentligt.

Medborgarnas och näringslivets förtroende är av vital betydelse för en väl fungerande handel på de finansiella marknaderna. Tillväxten är i hög grad beroende av att marknaderna fungerar. De finansiella systemen måste därför skyddas mot brottsliga angrepp och det innebär höga krav på en väl fungerande och proaktiv brottsbekämpning.

Ekobrottsmyndigheten höjer effektiviteten i brottsbekämpningen på detta område. Brotten utreds av åklagare och utredare med särskild kompetens. Myndighetens finansiella experter tillför viktiga och nödvändiga kunskaper om marknaden. Ett väl fungerande samarbete med Finansinspektionen och börserna leder till en uthållig och rättssäker brottsbekämpning. De ökade insatser som Ekobrottsmyndigheten i samverkan med andra har gjort för att bekämpa brott på finansmarknaderna har lett till en ökad medvetenhet hos aktörerna på marknaderna om vad som är brottsliga beteenden. De operativa insatserna har således ett klart brottsförebyggande genomslag.

Utredaren har helt förbigått frågan om hur en fortsatt bekämpning av brottslighet på de finansiella marknaderna skulle behöva organiseras om Ekobrottsmyndigheten läggs ned. Det är betänkligt mot bakgrund av att utvecklingen de närmaste åren går mot en ökad internationalisering av finansmarknaderna och en gemensam europeisk marknad på värdepappersområdet, vilket ökar kraven på internationellt samarbete och effektivitet i brottsbekämpningen. Enligt min mening måste frågan om ansvaret för brottsbekämpningen på detta område beredas noggrant om förändringar skall kunna genomföras utan att brottsbekämpningen tappar i tempo och effektivitet.

Kopplingen mellan grov ekonomisk brottslighet och annan grov brottslighet

Utredaren har beskrivit den koppling mellan grov ekonomisk brottslighet och annan grov brottslighet som uppmärksammas allt mer under senare år. Kort uttryckt handlar det om multikriminalitet där ekobrott är en del av den brottsliga verksamheten. Ekobrott begås antingen för att skapa nya vinster eller för att skydda vinster som genereras genom annan grov brottslighet. Brottsligheten på detta område slår undan möjligheterna för seriösa företag att driva verksamhet i sund konkurrens och den skadar tilliten i näringslivet och möjligheterna till tillväxt i vissa branscher. Brottsligheten leder också till stora skatteundandraganden och till att brottsvinster kan användas för återinvesteringar i brottslig verksamhet.

Som utredaren är inne på i betänkandet kan det diskuteras om underrättelseverksamheten skulle bli mer effektiv om den koncentrerades till Polisen och om åklagarinsatserna på detta område skulle bli mer optimala om samtliga åklagare fanns i Åklagarmyndigheten. Utredaren menar att dagens uppdelning av brotts-

Rättsenheten
Chefsjuristen Monica Rodrigo

Datum
2007-05-14

Dnr
EBM A-2007/0083

bekämpningen innebär en risk för oklarheter som leder till att utredningarna i vart fall initialt inte blir lika effektiva som andra utredningar (s. 166).

De specialistkunskaper som finns inom Ekobrottsmyndigheten, såväl inom kriminalunderrättelsetjänsten som på åklagar- och utredningssidan, är viktiga komponenter i bekämpningen av den allvarligaste brottsligheten. Ekobrottsmyndigheten utvecklar kontinuerligt sin samverkan med Polisen och Åklagarmyndigheten. Inte minst den samordning som sker inom ramen för Rikskriminalpolisens operativa råd och de regionala underrättelsecentrum som har bildats har medfört att samordningen och samarbetet mellan myndigheterna har effektiviserats. När förundersökning har inletts skiljer sig situationen enligt min bedömning inte från vad som gäller när specialister inom Åklagarmyndigheten samverkar och samordnar sina insatser under utredningstiden, när åtal väcks och i domstol. Avancerad blandbrottslighet kräver specialiståklagare som samverkar operativt, oavsett om brottsligheten är en kombination av t.ex. narkotikabrott och människosmuggling eller narkotikabrott och ekonomisk brottslighet. Eventuella samordningssvårigheter löses inte genom förändringar av myndighetsstrukturen utan genom utveckling av den normala samverkan mellan de specialister av olika slag som behövs i all bekämpning av avancerad brottslighet.

Det är också viktigt att framhålla att grov ekonomisk brottslighet inte alltid har samband med annan grov brottslighet. Allvarlig och ofta gränsöverskridande ekonomisk brottslighet där avancerad kriminalunderrättelsetjänst behövs som ett verktyg i brottsbekämpningen finns och växer på en rad andra områden. Som exempel kan nämnas insiderbrottslighet, ärenden avseende svart arbetskraft, investeringsbedrägerier och svindlerier.

De kriminalpolitiska målen att bekämpa organiserad brottslighet och att bekämpa grov ekonomisk brottslighet måste gå att förena. Frågan om Ekobrottsmyndigheten bör läggas ned kan därför inte avgöras huvudsakligen utifrån intresset att bekämpa blandbrottsligheten utan frågan måste bedömas utifrån ett helhetsperspektiv och förutsättningarna för en totalt sett effektiv ekobrottsbekämpning.

Risk för en växande svart sektor

Inom vissa branscher är inslaget av svart arbetskraft ett stort problem. Brottsligheten innebär att mycket betydande belopp undanhålls statskassan samtidigt som seriösa företagare slås ut av konkurrens som bygger på brottsliga inslag i oseriös näringsverksamhet. I vissa branscher växer andelen svarta företag och brottsligheten leder till att tillväxten hämmas.

Brottsligheten inom den svarta sektorn är omfattande och varierar högst betydligt. Ekobrottsmyndigheten inriktar resurserna utifrån en analys av vilka insatser som krävs i alla de skilda situationer där svart arbetskraft förekommer. Den småskaliga brottsligheten som är relativt lätt att utreda och som ger förhållandevis lindriga påföljder lagförs snabbt och rättssäkert. De avancerade brottsuppbygg som leder till långa fängelsestraff spåras genom kriminalunderrättelser och utreds av arbetsgrupper i nära samverkan med bl.a. Skatteverket. Det brottsföre-

Rättsenheten
Chefsjuristen Monica Rodrigo

Datum
2007-05-14

Dnr
EBM A-2007/0083

byggande arbetet har ett brett anslag och sker tillsammans med en rad andra myndigheter och organisationer.

Den geografiska uppdelningen av åklagarväsendets och Polisens ansvarsområden utgör ett hinder för den totala effektiviteten i bekämpningen av brottslighet inom den svarta sektorn. Det är svårt att utifrån förslaget i betänkandet och de resonemang som förs där dra några slutsatser om på vilket sätt rättsväsendets insatser på detta område skulle bli mer proaktiva, brottsförebyggande och effektiva om Ekobrottsmyndigheten läggs ned. Samtidigt kan det konstateras att behovet av nationell samordning är mycket stort eftersom det krävs insatser av många olika slag och inom flera olika områden. Brottsbekämpningen måste vara problemorienterad och utgå från en analys av hur rättsväsendets resurser med brottsförebyggande och brottsutredande insatser bäst kan användas för att motverka en fortsatt expansion. Ytterst handlar insatserna från rättsväsendet om medborgarnas förväntningar på ett skydd av näringsliv och enskilda mot illojal konkurrens genom brott och om att respekten för skattesystemet skall upprätthållas.

EU-bedrägerier

Sverige mottar under år 2007 cirka 14 miljarder kronor i stöd från olika EU-organ. Det svenska skyddet av EU-medel bedöms vara relativt gott. Samtidigt måste den organisatoriska strukturen för utbetalning av EU-medel och utvecklade kontrollrutiner anses innebära vissa risker för att EU-medel används i brottsligt syfte. Utvecklingen i några medlemsstater inom EU visar att strukturen med många utbetalande myndigheter och relativt låg kontroll innebär möjligheter till avancerad kriminalitet. Det finns både ett nationellt och ett internationellt samarbete för att utveckla metoderna för det brottsförebyggande och brottsutredande arbetet på detta område.

Vid Ekobrottsmyndigheten finns ett EU-bedrägeriråd som bl.a. skall främja samverkan mellan berörda myndigheter för att öka effektiviteten när det gäller att förebygga, upptäcka, utreda och vidta åtgärder vid misstanke om felaktig användning av EU-relaterade medel. Ekobrottsmyndigheten är också kontaktmyndighet till kommissionens bedrägeribekämpningsbyrå (OLAF).

I betänkandet föreslås att Ekobrottsmyndighetens funktioner skall övertas av Rikspolisstyrelsen. Det måste enligt min mening bygga på en missuppfattning. Ekobrottsmyndighetens funktion som kontaktmyndighet till OLAF handlar framför allt om frågor av åklagarkaraktär. EU-bedrägerirådets uppgifter handlar om samordningsfrågor mellan rättsvårdande och förvaltande myndigheter samt departement. Ekobrottsmyndighetens ansvar för EU-bedrägerier avser således inte i första hand polisiära frågor. Frågorna är inte heller sådana att Åklagarmyndigheten skulle vara ett självklart alternativ, även om det ligger närmare till hands. I stället är den organisationen som finns idag ett exempel på den roll som en specialistmyndighet kan fylla när det gäller det svenska skyddet för EU-relaterade medel.

Rättsenheten
Chefsjuristen Monica Rodrigo

Datum
2007-05-14

Dnr
EBM A-2007/0083

Behövs det en specialistmyndighet för ekobrottsbekämpning?

Utredaren menar att det mot bakgrund av den utveckling av brottsbekämpningen som skett rum inom Åklagarmyndigheten och Polisen under senare år inte längre finns behov av en specialistmyndighet för ekobrottsbekämpning. Utredaren anför också vissa samordningsproblem främst inom åklagarväsendet och en ökad flexibilitet i resursanvändningen som skäl för att integrera ekobrottsbekämpningen i Åklagarmyndigheten och Polisen, för en totalt sett mer effektiv brottsbekämpning.

Rättsväsendet är i huvudsak organiserat så att det inte finns specialistmyndigheter. Men jag vill peka på att det ändå finns ett antal myndigheter vid sidan av Ekobrottsmyndigheten som har särskilda funktioner i rättsväsendet, t.ex. Säkerhetspolisen, Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen. Dessa myndigheter hanterar inom olika områden frågor som kräver särskild kompetens för att åstadkomma rättssäkerhet och effektivitet.

Ekobrottsbekämpningen ställs inför särskilda utmaningar eftersom den ofta rör komplicerade rättsliga förhållanden som kräver mycket goda kunskaper inte bara i straff- och processrätt utan också i civilrätt. Den ekonomiska brottsligheten "anmäler sig inte själv" utan upptäcks genom avancerade kontrollsystem som inte sällan träder i funktion en relativt lång tid efter det att brottet har begåtts. Det medför att det analyserande och brottsförebyggande inslaget i ekobrottsbekämpningen måste vara framträdande. Det förutsätter specialistkompetens och en avancerad kriminalunderrättelsetjänst i förening med analyser av samhällsutvecklingen på olika områden som leder till en tidig identifikation av riskområden för ny eller ökad brottslighet.

Brottsutvecklingen under senare år har visat att det finns ett reellt behov av en mycket kvalificerad organisation för ekobrottsbekämpning med expertkunskaper från olika områden. Den allvarliga brottsligheten ökar medan den mindre allvarliga brottsligheten ligger kvar på en oförändrad nivå. Införandet av kriminalunderrättelsetjänst i Ekobrottsmyndigheten har varit nödvändigt för ett genombrott i brottsbekämpningen som lett till att allvarlig och pågående brottslighet har kunnat avslöjas, avbrytas och förhindras. På samma sätt har inriktningen med en särskild enhet för att angripa brottslighetens drivkraft – den ekonomiska vinningen – varit nödvändig för att förbättra möjligheterna att återföra vinning av brott. De operativa åtgärderna har en brottsförebyggande effekt i sig men en strategisk samordning med den brottsförebyggande verksamheten har varit nödvändig för en allt mer effektiv ekobrottsbekämpning.

Det kan naturligtvis hävdas att det inte krävs en specialistmyndighet för att ekobrottsbekämpningen skall svara mot det nyss beskrivna. En specialistmyndighet med ett brett uppdrag – från kriminalunderrättelsetjänst och brottsförebyggande arbete till lagföring – har dock den styrkan att flera olika yrkeskategorier arbetar mot samma mål under gemensam ledning och styrning. De olika yrkeskategorierna kan därmed arbeta samordnat i riktade insatser – med respekt för varandras yrkesroller – utifrån de behov som uppstår inom brottsbekämpningen. Det borde

Rättsenheten
Chefsjuristen Monica Rodrigo

Datum
2007-05-14

Dnr
EBM A-2007/0083

också ligga en samhällsekonomisk vinst i att bygga vidare på Ekobrottsmyndigheten som redan har väl etablerade arbetsformer som visat sig vara effektiva mot ekobrottsligheten. En specialistmyndighet med ett nationellt ansvar bör därför enligt min mening övervägas som ett reellt alternativ till betänkandets förslag.

Vilket sakligt ansvarsområde en specialistmyndighet mot ekobrottsbekämpning skulle ha och hur avgränsningen gentemot Åklagarmyndigheten och Polisen skulle se ut behandlas inte mer än översiktligt i betänkandet. Ekobrottsmyndighetens erfarenhet är att den "brottskatalog" som anger myndighetens sakliga ansvarsområde i praktiken inte har varit helt effektiv ur brottsbekämpningssynpunkt. En utgångspunkt för överväganden av det sakliga ansvarsområdet bör enligt min mening vara behovet av särskild kompetens för bekämpning av allvarlig brottslighet inom ramen för näringsverksamhet och behovet av att skydda finansmarknaderna mot brott.

En nationell organisation för ekobrottsbekämpningen

Den geografiska splittringen av ansvaret för ekobrottsbekämpningen innebär som konstateras i betänkandet flera nackdelar. Jag delar utredarens bedömning att en ny organisation för ekobrottsbekämpningen bör utformas så att det geografiska ansvarsområdet blir nationellt.

Jag har däremot svårt att se att utredarens förslag skulle innebära att det i fråga om ledning och styrning av ekobrottsbekämpningen skulle bli ett nationellt koncept. Antalet myndigheter som måste samordna sin verksamhet ökar om Ekobrottsmyndigheten läggs ned. Vad det kommer att få för konsekvenser för brottsbekämpningen och dess effektivitet att Rikspolisstyrelsen och ett större antal polismyndigheter samt Åklagarmyndigheten behöver samordna sina verksamheter för ett uppnå ett nationellt koncept för ekobrottsbekämpningen analyseras inte närmare i betänkandet.

En effektiv ekobrottsbekämpning förutsätter att det finns tillräckliga resurser för brottsbekämpningen och att resurserna också faktiskt används för ekobrottsbekämpningen. Betänkandets förslag innebär att ett antal myndigheters verksamheter behöver samordnas när det gäller övergripande beslut om resursinsatser och dagliga beslut på den operativa nivån. Utredningens förslag om särskilt öronmärkta medel för ekobrottsbekämpningen rimmar illa med resonemangen i betänkandet om att Ekobrottsmyndigheten bör läggas ned för att öka Åklagarmyndighetens och Polisens möjligheter till flexibilitet och effektiv resursanvändning i den totala brottsbekämpningen.

Eftersom rättsväsendets resurser är begränsade måste prioriteringar ske i all verksamhet. Ett av problemen före Ekobrottsmyndighetens bildande var att de prioriteringar som gjordes i den brottsbekämpande verksamheten i stor utsträckning innebar att ekobrotten prioriterades ner till förmån för angelägna insatser mot brottslighet av det slag som ofta fordrar mer omedelbara åtgärder av polis och åklagare. Det har exempelvis varit svårt att hävda intresset av att bekämpa ekonomiska brott mot intresset av att utreda grov och uppseendeväckande

Rättsenheten
Chefsjuristen Monica Rodrigo

Datum
2007-05-14

Dnr
EBM A-2007/0083

valdsbrottslighet. Det var bl.a. därför Ekobrottsmyndigheten bildades och det är också därför det är viktigt med fredade resurser för ekobrottsbekämpningen framöver.

Ekobrottsmyndigheten innebär att det idag finns fredade resurser för ekobrottsbekämpningen i vissa län. Myndigheten leder och styr enligt sin instruktion också polisernas arbete, med undantag för sådana uppgifter som enligt lag eller förordning endast får utföras av anställda inom Polisen. Det är en klar fördel för effektiviteten i myndighetens arbete att resurser fördelas och sedan genomförs med strategier och prioriteringar utifrån gemensamma utgångspunkter för alla yrkeskategorier. Ekobrottsmyndigheten innebär också att statsmakterna samlat kan styra resurserna för ekobrottsbekämpningen inom de län där Ekobrottsmyndigheten har ansvaret för verksamheten.

Mot bakgrund av det anförda är jag tveksam till att betänkandets förslag har förutsättningar att leda till en nationell och samlad ledning och styrning av resurserna för ekobrottsbekämpningen på ett sätt som totalt sett skulle medföra en mer effektiv brottsbekämpning.

Vissa frågor som gäller åklagarväsendet

Riksåklagaren är högste åklagare och har enligt 7 kap. 2 § rättegångsbalken ansvaret för och utövar ledningen av åklagarväsendet. Jag delar den bedömning som har framförts av experten Ulf Arvidsson om att riksåklagarens roll som högste åklagare är densamma oavsett om statsmakterna beslutar att styra resurserna för ekobrottsbekämpningen genom Åklagarmyndigheten eller genom en specialiståklagarmyndighet med ett nationellt geografiskt ansvar.

Däremot är jag tveksam till utredarens förslag om att de experter som är anställda i Ekobrottsmyndigheten bör vara anställda i Åklagarmyndigheten. Experterna i Ekobrottsmyndigheten har en rad olika arbetsuppgifter men arbetar samtliga självständigt utifrån åklagarens utredningsdirektiv. Det är t.ex. vanligt att ekorevisorerna själva håller förhör eller medverkar vid förhör. Experterna är en viktig del i den nära samverkan mellan yrkeskategorierna i myndigheten och de har en given funktion i utredningarna om ekonomisk brottslighet. Däremot kan de inte anses vara en del av åklagarfunktionen i Ekobrottsmyndigheten. Just genom att Ekobrottsmyndigheten är en specialistmyndighet med en konstruktion som avviker från den traditionella rollfördelningen inom rättsväsendet ställs frågan om experternas roll i en åklagarmyndighet inte på sin spets. Om experterna som utredaren föreslår skulle utföra samma arbetsuppgifter i Åklagarmyndigheten finns det enligt min mening en risk för en förskjutning av åklagarväsendets roll i rättssystemet som torde kräva överväganden som inte låter sig göras enbart utifrån bedömningen av den framtida organisationen för ekobrottsbekämpningen.

Tidpunkt för genomförandet

Utredaren har föreslagit att Ekobrottsmyndigheten läggs ned per den 1 januari 2008. Det skulle även med ett snabbt ställningstagande från statsmakternas sida

Rättsenheten
Chefsjuristen Monica Rodrigo

Datum
2007-05-14

Dnr
EBM A-2007/0083

innebära en mycket kort omställningsperiod för att genomföra en stor organisationsförändring i rättsväsendet. Som jag anförde inledningsvis finns det viktiga frågor som enligt min mening bör beredas ytterligare inom ramen för ett uppdrag innan en ny organisation för ekobrottsbekämpningen kan genomföras. De som idag arbetar inom de olika myndigheterna bör också få rimliga förutsättningar att förbereda verksamheten i en ny organisation för ekobrottsbekämpningen. Det skulle öka möjligheterna till en väl genomförd organisationsförändring och samtidigt minska riskerna för att ekobrottsbekämpningen tappar tempo.

Om statsmakterna skulle komma till slutsatsen att Ekobrottsmyndigheten bör finnas kvar med ett omdefinierat mandat finns det också enligt min mening skäl att överväga genomförandet inom ramen för ett uppdrag som bör utföras i nära samverkan med berörda myndigheter. Initialt skulle Ekobrottsmyndigheten kunna ta fram ett underlag för ett sådant uppdrag.

Av dessa skäl ställer jag mig tveksam till om en förändring kan genomföras redan till den 1 januari 2008.

Jag har inför mitt remissvar inhämtat synpunkter från en arbetsgrupp som har letts av chefsjuristen Monica Rodrigo och som består av företrädare för samtliga yrkeskategorier i Ekobrottsmyndigheten. Ärendet har också beretts i myndighetens ledningsgrupp.

I detta ärende har generaldirektören Gudrun Antemar beslutat. Chefsjuristen Monica Rodrigo har varit föredragande.

Gudrun Antemar

Monica Rodrigo

Kopia för kännedom till:
Riksåklagaren
Rikspolisstyrelsen